

Səh. 2 İstedadlar qəbiristanlığı – Azər Musaoglu

Səh. 5 Mühəribə qəhrəmanları: dünən və bu gün – Esmira Ələkbərli

Səh. 5 Avropada yaşayan həmvətənlərimiz – Qönçə Yusifova – Leyla Yusifova

Səh. 6 İntegrasiya, gürcü dili və Gürcüstan azərbaycanlısı – Çiyalə Osmanova

Səh. 3 Əsarətində yaşadığımız adətlərimiz – Afiq Muxtaroglu

Səh. 4 **TƏHSİL, ELM VƏ GƏNCLƏR NAZİRİNİN MÜAVİNLƏRİNİN SAYI ARTIRILIR**

Səh. 7 Ağa Məhəmməd şah Qacarın Tiflis şəhərinə hücumu – Aleksandre Orbeliani

İCTİMAİ QƏZET * yeniyoqazeti@gmail.com * “*येनो यो*” *სახელმწიფო* *გაზეთი* * HAQQIN SÖZÜ – SÖZÜN HAQQI

15 NOYABR
2024-CÜ İL
№ 19 (214)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

BAŞ NAZİR: GÜRCÜSTAN ABŞ VƏ Aİ İLƏ MÜNASİBƏTLƏRİ BƏRPA ETMƏK ÜÇÜN ƏLİNDƏN GƏLƏNİ EDƏCƏK

Gürcüstan hakimiyyəti ABŞ və Avropa İttifaqı (Aİ) ilə münasibətləri bərpa etmək üçün əlindən gələni əsirgəməyəcək, lakin əsas məsələ Qərbdən qarşılıqlı addımların atılmasıdır. Bu sözləri Baş nazir İrakli Kobaxidze deyib.

O bildirib ki, Qərb Gürcüstanın hazırkı hakimiyyətini demokratiyadan geri çəkilməkdə, anti-Qərb ritorikasında və konspirasiya nəzəriyyələrinin yayılmasında ittiham edir. Parlament seçkilərindən sonra tənqidlər daha da güclənib.

Baş nazir hesab edir ki, Gürcüstanla Qərb arasında münasibətlər Ukraynadakı münaqişə başa çatdıqdan sonra keyfiyyətə və əhəmiyyətli dərəcədə bərpa olunacaq. Bu münasibətlərə ABŞ-dakı seçkilərin nəticələri daha çox təsir edəcək.

Hökumət başçısı vurğulayıb ki, Ukraynada münaqişənin sona çatması ABŞ-da keçirilən prezident seçkiləri ilə birbaşa bağlıdır.

“Əminəm ki, münaqişə bitdikdən sonra Gürcüstanın hazırkı hakimiyyətinə qarşı təzyiqlər də azalacaq”, – deyər Baş nazir vurğulayıb.

İRACLİ KOBAXİDZE BAKIDA İLHAM ƏLİYEVLƏ GÖRÜŞÜB

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 11-də Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze ilə görüşüb.

Prezident İlham Əliyev Gürcüstanda keçirilmiş parlament seçkilərində “Gürcü Arzusu – Demokratik Gürcüstan” Partiyasının qələbəsi münasibətilə İrakli Kobaxidzeni təbrik edərək, ona gələcək fəaliyyətinə uğurlar arzulayıb, seçkilərin nəticələrinin gürcü xalqının iradəsinə əks etdirdiyini vurğulayıb.

İrakli Kobaxidze təbriklərə görə İlham Əliyevə təşəkkürünü bildirib.

Görüşdə hər iki ölkə arasında ikitərəfli dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin olduğu vurğulanıb, siyasi, iqtisadi, nəqliyyat sahələrində əməkdaşlığın müsbət nəticələri qeyd edilib.

Prezident İlham Əliyev İrakli Kobaxidzeni Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət edib. İrakli Kobaxidze də öz növbəsində Azərbaycan Prezidentini Gürcüstana səfərə dəvət edib.

Həm Azərbaycan Prezidenti, həm də Gürcüstanın Baş naziri qarşılıqlı minnətdarlıqlarını bildirərək, dəvətləri məmnunluqla qəbul ediblər.

Qeyd edək ki, Baş nazir İrakli Kobaxidze BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında (COP29) iştirak etmək məqsədilə noyabrın 11-də Azərbaycan Respublikasında səfərdə olub.

GÜRCÜSTANDA PREZİDENT SEÇKİLƏRİ 2025-Cİ İLİN YANVARINDA KEÇİRİLƏ BİLƏR

Gürcüstanda prezident seçkiləri 2025-ci il yanvarın əvvəlində keçirilə bilər. Bu barədə Gürcüstanın Baş naziri İrakli Kobaxidze bildirib.

Onun sözlərinə görə, parlament seçkilərinin son nəticələri elan olunduqdan 10 gün sonra Gürcüstan parlamentinin ilk iclası keçiriləcək.

“Bundan sonra prezident seçkiləri ilə bağlı məsələ gündəmə gələcək və təxminən 2025-ci il yanvarın əvvəllərində prezident seçkiləri keçiriləcək. Bundan sonra isə prezidentin andiçmə mərasimi olacaq”, – deyər İrakli Kobaxidze bildirib.

PARLAMENT SƏDRİ: GÜRCÜSTAN RUSİYA ƏLEYHİNƏ HEÇ BİR SANKSIYA TƏTBİQ ETMƏYƏCƏK

Gürcüstan Rusiya əleyhinə heç bir sanksiya tətbiq etməyəcək. Bunu Gürcüstan parlamentinin spikeri Şalva Papuaşvili Avropa Komissiyasının Gürcüstanın Avropa İttifaqına qoşulması üçün danışıqlar mərhələsinin başlanmasını tövsiyə etməməsinə dair hesabatla münasibət bildirərkən deyib.

Spiker bildirib ki, Gürcüstanın maraqlarına görə Rusiya əleyhinə sanksiyaların tətbiqi yoxdur və olmayıb.

“Gürcüstan Rusiya əleyhinə heç bir sanksiya tətbiq etməyəcək. Əgər buna görə Avropa İttifaqından aşağı qiymət alsaq belə, bu, olmayacaq”.

İSTEDADLAR QƏBİRİSTANLIĞI

Azər MUSAOĞLU
azermusaoglu@gmail.com

Hər şey insanın özündən asılıdır. Oxuyan hər yerdə oxuyar. Bacarıqlı adam hər şəraitdə irəli gedib uğur qazana bilər. Zəhmət hədəf getməz. İstedad varsa, mütləq parlayacaq... Məncə, zərb-məsəllərə çevrilmiş bu və bu kimi fikirlər yanlışdır. Bu fikirlərlə ya özümü təsəlli veririk, ya da bilərəkdən özümü aldadıq.

Axı hamımız da bilir ki, hər şey insanın təkcə özündən asılı deyil, bir az da atasından-anasından, qardaşından-bacısından, əmisindən-dayısından, nənəsindən-babasından asılıdır. Bəli, hətta atası-anası, qardaşı-bacısı, əmi-si-dayısı, nənəsi-babası olmayanların da hər şey özündən asılı deyil. Onların fiziki təkliyi ilə belə hər şey həm də bir az müəllimdən, həkimdən, polisdən, fermerdən, biznesməndən, hakimdən, merdən, deputatdan, nazirdən, prezidentdən asılıdır.

Axı hamımız da bilir ki, döşəməsi torpaq olan tövləyə oxşar məktəbin soyuq sinif otaqlarında qeyri-peşəkar müəllimlərdən dərs alaraq oxumaqla müasir texnologiyalarla, laboratoriyalarla təchiz edilmiş məktəbdə peşəkar müəllimlərdən dərs alaraq oxumağın arasında dağlar qədər fərq var. Bilirik, amma yenə də ya özümü təsəlli veririk, ya da özümü aldadıq. Bilirik ki, keyfiyyətli orta və ali təhsil insanın taleyinə birbaşa təsir edir.

Axı hamımız da bilir ki, bacarıqlı adamın irəli gedib uğur qazanması üçün yaxşı şərait olmalıdır. Yaxşı bar ağacı pis torpaqda, kübrəsiz, susuz, bağbansız qurduğu kimi, bacarıqlı adam da pis şəraitdə bacarığını göstərə bilmir, bacarığını realizə edə bilmir, məhv olub gedir.

Axı hamımız da bilir ki, nə qədər çalışırsan çalış, zəhmət çəkirsən çək, döz, səbr elə, əgər sən zəhmətin kütlənin, doğulduğun coğrafiyanın maraqlı, tələb və dəyərlərinə "cavab vermirsən", zəhmətin də hədəf gedəcək, zamanın da, ömrün də. Təəssüf ki, insan doğulacağı yeri özü seçə bilmir. Axı hamı hicrət edə bilmir. Belə halda vətən də zindan olur. Ya əyilib mədən üçün çabalamalısan, ya da istədiyini ölkəni özünə ögey vətən seçib ora sığınmalısan.

Axı hamımız da bilir ki, istedad cilalanmayanda sönür. Sənin ata-anadan, bacı-qardaşdan, əmi-dayıdan, nənə-babadan, müəllimdən, həkimdən, polisdən, fermerdən, biznesməndən, hakimdən, merdən, deputatdan, nazirdən, prezidentdən asılı olaraq döşəməsi torpaq olan tövləyə oxşar soyuq sinifdə qeyri-peşəkar müəllimlərdən dərs alaraq irəli gedib uğur qazana bilməyərək zəhmətinin hədəf getməsi ilə istedadın sönür də, hələ bir külə dönüb küləklə sovrulur da. Çünki sənin özünün seçmədiyini bu coğrafiyada istedad həyasızlıq, dələduzluq, yalançılıq, tanışlıq, yaltaqlıq və pulla ölçülür. Çünki başına qaxılmış bu vətəndə sənin istedadın heç kimə para qazandırmır, vəzifə vermir. Burada istedad bəlkə də ən lazımsız şeydir, istedadlı adam ən bacarıqsız adamdır, nə dəyərin bilinər, nə hörmətin olar, nə də var-dövlətin.

Ona görə də dəyərinin, hörmətinin, var-dövlətinin olmasını istəyənlər ya bazarlara üz tutur, ya siyasətə, ya da bacarsa qütbətə; ya alverçi olur, ya deputat, ya da imiqrant. Çünki burada hörmət başqa meyarlarla ölçülür.

Onlarla gənc tanıyıram ki, hər şey insanın özündən asılı olmadığına görə, imkansızlıqdan ali təhsil ala bilmədiyinə görə və ya keyfiyyətsiz təhsil aldığına görə, etnik azlıq olduğuna görə, istiqamət verəni olmadığına görə, daydayı olmadığına görə, diqqətdən kənar qaldığına görə, valideynlərin məsuliyyətsizliyinə görə, cəmiyyətin anormal dəyər və meyarlarına görə, məişət qayğı və problemlərinə görə, erkən yaşda ailə qurmağa məcbur edildiyinə görə istedadları söndürülüb. Bu gün o gəncləri soyuq bazarlarda, ağır tikintidə, yanacaq doldurma məntəqələrində, taksilərin sükanı arxasında, məişət yükünün altında görəndə ölkə istedadlar qəbiristanlığını xatırladır...

GÜRCÜSANDA UNİVERSİTETLƏRİN MÖVCUD VƏZİYYƏTİ VƏ REGIONDAKI TƏDRİS SƏVİYYƏSİ

Son illərdə Gürcüstanda ali təhsil sektorunda müəyyən inkişaf və dəyişikliklər baş versə də, ölkənin universitetlərinin ümumi keyfiyyəti qonşu ölkələrə nisbətən hələ də orta səviyyədədir. Tbilisi Dövlət Universiteti (TSU) və Gürcüstan Texniki Universiteti (GTU) kimi əsas ali təhsil müəssisələri ölkə daxilində yüksək təhsil standartları kimi qəbul edilsə də, dünya reytinglərində üstün yer tuta bilmir. Məsələn, 2024-cü ilin QS Dünya Universitetləri Reytingində Tbilisi Dövlət Universiteti ilk 800-lükdə yerləşir, qonşu ölkələrdən olan universitetlərlə müqayisədə bu nəticə kifayət qədər geridir.

Gürcüstanda tələbələr arasında tibb, mühəndislik və biznes kimi əsas fakültələrə diqqət yetirilir. Tibb fakültəsi, xüsusilə xarici tələbələr üçün cəlbedicidir və ingilisdilli proqramlar təklif edir. Buna baxmayaraq, təhsil səviyyəsi Türkiyə və Rusiyada bu sahədəki universitetlərlə müqayisədə daha zəif hesab olunur. Məsələn, Türkiyənin Hacettepe və İstanbul Universitetləri tibb sahəsində dünya reytinglərində daha yüksək yerlərdədir və daha çox beynəlxalq tanınmaya malikdir.

Rusiyanın Moskva Dövlət Universiteti və Sankt-Peterburq Dövlət Universiteti kimi təhsil müəssisələri isə mühəndislik, kompüter elmləri və fundamental elmlərdə dünyanın ən nüfuzlu ali təhsil ocaqları arasında yer alır. Bu baxımdan Gürcüstandakı mühəndislik və texniki fakültələr qonşu dövlətlərlə müqayisədə geri qalır.

Azərbaycan universitetləri ilə müqayisədə, xüsusilə Bakı Dövlət Universiteti və ADA Universiteti kimi ali təhsil müəssisələri beynəlxalq əlaqələr, neft mühəndisliyi və diplomatiya sahələrində daha irəlidedir. Azərbaycan bu sahələrdə universitetlərin beynəlxalq əlaqələrini inkişaf etdirərək təhsilin səviyyəsini yüksəltməkdədir, halbuki Gürcüstanda bu sahədəki proqramlar hələ kifayət qədər inkişaf etməyib.

Ermənistan isə, xüsusilə İrəvan Dövlət Universiteti ilə regionda elmi tədqiqat sahəsində irəliləyişlər nümayiş etdirir. Gürcüstanla müqayisədə Ermənistan universitetləri kompüter elmləri və mühəndislik sahələrində daha güclüdür. Gürcüstan universitetlərinin bəzi sahələrdə lazımi infrastruktura malik olması təhsilin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Xarici tələbələrin cəlb olunması ilə Gürcüstanda ingilis dilində tədris genişlənməyə başlasa da, bəzən müəllim çatışmazlığı və tədrisin keyfiyyəti məsələləri yaranır.

Gürcüstanda ali təhsilin keyfiyyətini yaxşılaşdırmaq üçün bir sıra addımlar atılmalıdır. İlk növbədə, universitetlərdə tədris proqramlarının beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması, professorlar heyətinin peşəkarlığının artırılması və akademik tədqiqat imkanlarının genişləndirilməsi vacibdir. Universitetlərdə infrastrukturun təkmilləşdirilməsi, laboratoriya və kitabxana kimi resursların artırılması tələbələrin elmi tədqiqat sahəsində fəaliyyətini genişləndirə bilər.

Bundan başqa, Gürcüstan universitetləri beynəlxalq əməkdaşlıq və mübadilə proqramlarını genişləndirərək, tələbələrin xarici universitetlərlə əlaqə saxlamalarına imkan yaratmalıdır. Xarici mütəxəssislərin cəlb olunması və universitetlərin dünya reytinglərində yüksəlməsinə yönələn strategiyaların hazırlanması da Gürcüstanın təhsil sisteminin inkişafına töhfə verə bilər.

Ümumiyyətlə, Gürcüstanda təhsilin keyfiyyətini artırmaq üçün əsas sahələrə sərmayə qoyulmalı, tədris proqramları yenilənməli və regionun qabaqcıl təhsil müəssisələri ilə rəqabət apara bilən kadr potensialı yaradılmalıdır. Bu yolla Gürcüstanın universitetləri həm daxili, həm də xarici tələbələr üçün daha cəlbedici ola bilər və dünya reytinglərində öz mövqeyini möhkəmləndirə bilər.

Səlahəddin PİRİYEV
İqtisadçı

MEHRİBANLIQ SƏADƏTDİR

Dünya Mehribanlığı Günü hər il 13 noyabrda qeyd olunur. 1998-ci ildən etibarən keçirilən bu günün məqsədi insanları bir araya gətirmək və başqalarına qayğı göstərməyi aşılamaqdır. İnsanların qarşılıqlı hörmətini artırmaq və sosial problemləri həll etmək üçün bu gün xüsusi əhəmiyyət daşıyır. Dünyanın müxtəlif ölkələrində insanlar bu günü müxtəlif xeyriyyə tədbirləri, könüllü fəaliyyətlər və fərdi xeyirxah işlərlə qeyd edirlər.

Mehribanlığı sadəcə başqalarına qarşı xoş davranmaq deyil, həm də içdən gələn səmimi bir sevgidir. Əsl mehribanlığı heç bir qarşılıq gözləmədən yardım etmək, dəstək olmaq və başqalarının sevincini paylaşmaqdır. Mehribanlığı göstərən insan qarşılığında sevgi, hörmət və xoş münasibət götürür. İnsanlar arasında mehribanlığı soyuqluğu və incikliyi yox edir, yerinə sevgi və anlayış gətirir. Bu da hər kəsin həyatını daha mənalı və xoşbəxt edir.

Mehribanlığın insanlara psixoloji təsiri də böyükdür. Mehriban davranmaqla insanlar özlərini daha rahat və xoşbəxt hiss edirlər. Mehribanlığı sadəcə sözlərlə deyil, səmimi hərəkətlərlə, diqqətlə və başqalarına hörmətlə olur. Bu da insanlara bir çox mənada müsbət təsir göstərir. Məsələn, birinə "bu gün nə qəşəng olmusan" demək sadəcə bir ifadə olsa da insanda müsbət əhvali-ruhiyyəyə səbəb olur. İnsan mehriban, gülürlü olduqca onu sevənlər də çox olar. Sevməsələr belə ona hörmət etmək məcburiyyətində qalılar.

Mehribanlığı görəndə insanın üzündə bir təbəssüm yaranır, özünü dəyərlə hiss edir. Bununla da həm mehribanlığı göstərən, həm də mehribanlığı görəndə insanlar arasında xoş münasibətlər möhkəmlənir və qarşılıqlı sevgi yaranır. Ürəkdəki mehribanlığı sevgi yaradır. Sözdəki mehribanlığı güvən yaradır. Fikirdəki mehribanlığı hörmət yaradır. Mehribanlığı birləşdirmək, xoşbəxt etmək və dünyamızı daha yaşanılısı hala gətirmək üçün bizə verilən bir hədiyyədir.

Ailə daxilində mehriban münasibətlər qurulduqda uşaqlar sevgi dolu və sağlam bir mühitdə böyüyür, böyüklər isə güvən dolu və dinc bir həyat sürürlər. Cəmiyyət də mehriban insanlar sayəsində daha dinc və təhlükəsiz olur.

Mehribanlığı sayəsində insan öz xoşbəxtliyini başqalarının xoşbəxtliyində tapır və başqalarına sevgi göstərməklə səadət hissini yaşayır. Bu səbəbdən, mehribanlığı səadət yoludur və hər kəsin həyatına əvəzolunmaz bir dəyər qatır.

Sevimli müəllimim bir gün Albert Eynşteyn haqqında maraqlı bir hadisə danışmışdı. Deməli, bir gün məşhur alim Albert Eynşteyn bir yığıncağa qatılmaq üçün bir taksi ilə yol gedirmiş. Tələsdiyi üçün qanı qaralbmış. Taksiyə mindikdən sonra sürücü ona gülər üzlə xoş gəldin deyib və çox nəzakətli davranıb. Eynşteyn yol boyu sürücünün səmimi davranışından təsirlənib. Sürücü ona şəhər haqqında maraqlı məlumatlar verib, yol boyunca xoş söhbət ediblər. Beləliklə, bu söhbət Eynşteynin üzündə təbəssüm yaradıb. Sürücü onun kim olduğunu bilmirmiş və Eynşteyn də sadəcə bir səmimi olaraq diqqət çəkib, tanınmaq istəməyib. Söhbətin sonunda sürücü ona səmimi bir şəkildə – "Sizinlə tanış olmaq mənim üçün çox xoş oldu. Belə müdrik bir insanla ünsiyyətdə olmaq böyük bir şərəfdir", – deyib. Eynşteyn ona təşəkkür edib və sonda onun kim olduğunu açıqlayıb. Bu, sürücünü heyrətə salsada o, gülər üzlə cavab verib: "Demək ki, siz məşhur alim Eynşteynsiniz! Mən sizinlə vaxt keçirməkdən çox məmnun oldum və bu, həyatımın ən xoş xatirələrindən biri olacaq".

Baxın, sadəcə bir insanın səmimi və mehriban davranışı onun o gününü necə dəyişdirmişdir. Hər kəsə xoş rəftar göstərmək, insanları dəyərlə və xüsusi hiss etməklə onların gündəlik həyatına pozitiv təsir edir. Bu kiçik, amma səmimi rəftarın gücü, bəzən böyük dəyişikliklər yarada bilər.

Bu hadisə bizə xoş rəftar və gülər üzün insanların həyatına necə gözəl təsir etdiyini və hətta məşhur insanlarda belə dərin izlər buraxa biləcəyini öyrətməmişdir.

Mehribanlığı sadəcə bir davranış deyil, həm də xoşbəxtlik mənbəyidir. Bu keyfiyyət insanlar arasında bağları gücləndirir, cəmiyyəti birləşdirir və hər kəsin özünü yaxşı hiss etməsinə səbəb olur. İnsanlar mehriban olduqca, həyat daha parlaq, süllü dolu və mənalı olur. Çünki mehribanlığı həqiqətən də səadətdir.

Aytən FƏTULLAYEVA

Tbilisi Dövlət Universitetinin daqiq və təbiət elmləri fakültəsinin 2-ci kurs tələbəsi

ƏSARƏTİNDƏ YAŞADIĞIMIZ ADƏTLƏRİMİZ

İlin-günün bu vaxtında, dünya gündəminin hər keçən gün qırmızıya boyandığı – qanlı yazıldığı, ölkə gündəminin seçki sonrası siyasi qarşıdurmalarla, qarşılıqlı ittihamlarla zənginləşdiyi bir dövərdə mənim bunları arxa plana atıb, bəlkə də kimlərsə əhəmiyyətsiz hesab etdiyi bir məsələni qabartmam, gündəmə daşımam məntiqsizlik kimi görünə bilər. Və belə düşüncələrin düşüncələrinə hörmətlərimizi izhar etməmiş gərkdir. Niyəsini də ara qarışdırıb, məzhəb itməmiş buradaca yazıram: biz demokratik cəmiyyətdə yaşayırıq, kimin necə düşünməsinə mane olmaq kimi bir haqqımız yoxdur.

Mövzunun birbaşa bizim toplumla, bizim icma ilə bağlıdır deməyimi qərbliliyə salmayın. Bunun ən çox bizə – azərbaycanlılara aid olduğuna isə növbəti abzaslarda özünüz də şahidlik edəcəksiniz, mənim səsləndirdiyim fikirləri dəstəkləyənlər də tapılacaq.

Bir az uzaqdan başlayım. Kapitalizm insanlarımızı yarışmağa alışdırmağa bilib. Bizi istehlak cəmiyyətinin bir parçasına çevirib. İnsanımız bu yarışmada önə çıxmaq üçün, qonşusundan daha yaxşı yaşadığını, geyindiğini, yediğini fərqli olduğunu sübut etmək üçün dəridən-qabıqdan çıxır. Bu məqsədinə çatmaq üçün çox maddi-mənəvi dəyərləri tapdalayaraq, çöllərə düşməyi də, qürbət ölkələrdə ən alçaldıcı işləri görməyi də özünə rəva bilir.

Öz kəndində, öz şəhərində bu işlərin birini də görməyi ağılından keçirməyən, bunun insanı alçaldan bir hərəkət olduğunu qəbul edən birinin bunları yad ölkələrdə can-başla etməsi paradoks təsiri bağışlaya bilər. Amma bu, gerçəkdir. Daha çox qazanc əldə etmək istəyi, kimdənsə bir addım öndə olmaq ehtirası onun bütün bunlara göz yummasına, bütün bunlara keçici hal kimi baxmasına səbəb olsa da, gerçəkliyi bir damcı da dəyişməyə qadir deyil.

İnsanımız çöllərə düşür, məşəqqətlərdən keçir, az-çox qazanır, niyə az, lap kefin istəyən qədər gəliri olur və evinə dönür. Və onun evə dönməsindən sonra baş verənlər isə daha təəcüblü, daha heyrətləndiricidir. Mənim bundan sonra danışacağlarım da məhz insanımızın evə dönüşündən sonra baş verən hadisələrlə bağlıdır.

Evə dönüşün elə ilk günündən insanımız min bir əziyyətdən, min bir təhlükədən keçərək qazandıqlarını başına sovurmağa start verir. O başlamaq, bu başlamaq qazandığının axırına çıxanacan onu dayandırmaq mümkün olmur. O, gözünü açanda baxır ki, qazandığı pullardan bir qara qəpik də qalmayıb. İnsanımız bu bədxərcliyin yorğunluğunu canından çıxarmaq üçün bankların yolunu tutub, solugunu son çarə kimi baxdığı bu məkanda alır.

İndi gəlin görək bizim insanımız yayın boğucu bürküsündə, qışın sərt ayazında qazandığını nəyə xərcləyir. Mən də elə danışırım ki, guya siz başqa planetdən gəlibsiniz. Hər birimiz gündəlik həyatımızda eyni müşkülləri yaşamırıqmı? Hər birimiz eyni hadisələrin iştirakçısı deyilikmi? Bir-birini təkrarlayan toyların, eyni yas mərasimlərinin gah sırası iştirakçısı, gah da təşkilatçısı bizik axı? Bütün bunları biz guya adətlərimizə dayanaraq, etmirikmi?

Bəzən başımıza gələn sosial-iqtisadi, siyasi bəlalərin səbəblərini yerli-yersiz kənarla ax-tarsaq da, məişətimizin öz əlimizlə eybəcərləşdirdiyimiz durumuna görə kimisə günahlandırma bilmərik. Heç bir kənar qüvvə və ya heç bir əcnəbi bizim başımıza silah dirəyib toyunu belə etməsən, ölünü bu cür dəfn etməsən demir. Kim bizi məcbur edir ki, iki gəncin evlənməsi mərasiminin hər anını pul xərcləmək ayininə çevirək və o iki gəncin izdivacından sonra müflisləşək, evimizə süpürgə çəkək? Gənclərin gələcəyinə yatırım edəcəyimiz vəsaitin havaya sovrulmasını heç kimin əmrilə, fərmanı ilə etmirik axı?

Elə yas mərasimlərimizi də eyni yontəmlə keçirmirikmi? Elə bil hamı – qohum-əqrəbə, qonum-qonşu, yaxın-uzaq ölənün son nəfəsini verməsini gözləyirmiş kimi bir əl-ayaq da satın alaraq, hərəkət etməyə başlayır. Ölü yaddan çıxır. Hamı dəfn mərasimində, dəfndən sonra başsağlığına gələn adamların yaxşı qarşılanması, doyunca yeyib-içməsi qayğısına qalır. Mərasimin hər addımı ölü yiyəsinin maddi itkiləri ilə müşayiət olunur. Dəfn mərasimimizin belə təmtəraqlı keçirilməsini də, bizim üstümüzə durub, tələb edən yoxdur. Bütün bunları biz dədə-baba adətlərimiz deyib yaşatmırıqmı?

Orasını da deməkdə fayda var ki, bizim insanımızın qazanc üçün getdiyi məmləkətlərdə həyat tərzi tamam fərqlidir. Həmin yerlərin adamları bizim etdiklərimizi, ən azından pulla davranışımızı təəccüb qarışıq maraqla qarşılayır. Onların təəccüb ifadə edən sifətlərindən "elə bunun üçün mü çöllərə düşmüşünüz" sualını oxumaq o qədər də çətin deyil. Bankda altırəqəmli, yeddirəqəmli ədədlərlə ifadə olunan sərvətə malik bu adamlar üçün bizim etdiklərimiz ağılsızlıq, düşüncəsizlik təsiri bağışlamazmı? Burasını da etiraf edək, kişi kimi boynumuza ala ki, hərəkətlərimizin naqisliyini hərdənbir özümüz də dilimizə gətiririk.

Sonda onu da altını cızaraq deməliyəm ki, bütün bunların israfçılıq olduğunu, məişət mərasimlərimizə çəki-düzən verməli olduğumuzu hamımız – bizli-sizli etiraf edirik. Lakin məqamı yetişəndə heç birimiz dediklərimizə əməl edə bilmirik. Hamımız eyni səhvi təkrarlayaraq, Sifid daşını yenidən zirvəyə qaldırmaqla məşğul oluruq, adətlərimizin əsarətində yaşamağı davam etdiririk.

Afiq MUXTAROĞLU

DÖVLƏT DİLİ QRUPU HANSI VACİB VƏ SEÇİM FƏNLƏRİNİ BİRLƏŞDİRİR?

Tövsiyə xarakteri daşıyan milli tədris planında fənlərin qruplaşma prinsipi verilib və onların (vacib, yaxud seçim fənləri) 8 fənn qrupunda birləşdiyi qeyd olunub.

Qeyd edilməlidir ki, fənn qrupları yaxın fənləri birləşdirir.

Bəs dövlət dili fənn qrupunda hansı fənlər birləşib? – Milli tədris planında yazılıb:

Dövlət dili fənn qrupunda sonrakı vacib fənlər birləşib:

a) Gürcü dili və ədəbiyyat (I-XII siniflərdə tədris olunur);

b) Abxaziya Muxtar Respublikasında

abxaz dili və ədəbiyyat (I-XII siniflərdə tədris olunur);

c) Gürcü dili (qeyri-gürcüdüillik məktəblər/sectorlar üçün) (I-XII siniflərdə tədris olunur);

ç) Şahmat (I və II siniflərdə tədris olunur).

Sənəddə dövlət dili tədrisinin yeniyetmələrdə “Gürcüstanın dövlət dilində/dillərində əsas ünsiyyət bacarıqlarını (yazı, oxu, dinləmə, danışıq) inkişaf etdirməsindən söhbət açılır. Bu qrupa daxil olan fənn/fənlərin tədris edilməsinin əsas məqsədi şagirdin bədii əsərlərin estetik dərk etmə və qiymətləndirməsi, şəxsi fikrin məntiqi ardıcılıqla təsvir edilməsi, oxu və müxtəlif məzmunlu mətnlərin yaradılması bacarığının inkişafı, ədəbi irsə hörmət hissəsinin yüksəldilməsi, yazılı və şifahi nitq mədəniyyətinin inkişafıdır”.

Bu maddə ilə nəzərdə tutulmuş fənn qruplarına növbəti seçim fənləri də daxildir: folklor və metodologiya, XIX-XX əsrin Qərb ədəbiyyatı, azsaylı etnik azlıqların dili və media savadlılığı.

TƏHSİL, ELM VƏ GƏNCLƏR NAZİRİNİN MÜAVİNLƏRİNİN SAYI ARTIRILIR

Gürcüstanın təhsil, elm və gənclər nazirinin müavinlərinin sayı artırılır. Bununla əlaqədar Baş nazir İrakli Kobaxidze noyabrın 5-də fərman imzalayıb. Fərmanda Təhsil, Elm və Gənclər Nazirliyinin müdaxirəsində dəyişiklik edildiyi bildirilir:

“Təhsil, elm və gənclər nazirinin birinci müavini və 5 müavini var.

Onların səlahiyyətləri, Gürcüstan hökumətinin hüquqi aktları ilə başqa bir hal nəzərdə tutulmadığı halda, nazirin sərəncamı ilə müəyyən edilir”.

İndiyə qədər nazirliyin sərəncamında belə qeyd var idi: **“Nazirin birinci müavini və 4 müavini var. Onların səlahiyyətləri, Gürcüstan hökumətinin hüquqi aktları ilə başqa bir hal nəzərdə tutulmadığı halda, nazirin sərəncamı ilə müəyyən edilir”.**

Təhsil, elm və gənclər nazirinin yeni müavinləri kimlər olacaq və bu günə qədər müavinlər arasında olanlardan kim öz vəzifəsini qoruyub saxlayacaq – bu barədə hələ ki, məlumat verilmir. “Edu.aris.ge” saytının məlumatına görə isə, yeni təhsil, elm, və gənclər naziri Aleksandre Tsuladzenin komandasında Nodar Papuaşvili olmayacaq.

HANSI ÖLKƏLƏRDƏ MÜƏLLİMLƏR ÖZ PEŞƏLƏRİNDƏN RAZIDIRLAR?

Müəllimlər üçün xoşbəxtlik xırdalıqlarda gizlənmə bilər. Çox pedaqoqlara şagirdlərin sözü, uğuru və ya hörməti sevinc bəxş edir. Ancaq bundan əlavə müəllimlərin razılıq səviyyəsini müəyyən edən göstəricilər də var. Bunlar əməkhaqqı, iş şərtləri, karyera imkanları və sairidir.

Hər il dünyada müxtəlif araşdırmalar aparılır və bununla müəllimlərin razılıq səviyyəsi müəyyən edilir.

“Preply” dünya üzrə müəllimlərin əməkhaqqı, imkanı və razılıq səviyyələrini araşdırıb.

Gecəyə qədər ev tapşırığını yoxlamaq, sinifdənkənar fəaliyyətlərin planlaşdırılması, müxtəlif klub rəhbərliyi – bunlar hamısı bəzən iş və peşə deyil, həyat tərzidir. Pedaqoqların gündəlik iş qrafiklərinin fonunda onların əməkhaqqının nə qədər olması, nə dərəcədə razı qaldıqları və hansı yeni imkanlarının olması maraqlıdır.

“Preply” təşkilatının müəllimlərin razı qalıb-qalmadığı ilə bağlı apardığı araşdırmaya əsasən, pedaqoqların əməkhaqqı və iş imkanlarını nəzərə almaqla, ən yaxşı ingilisdilli ölkələrin ilk üçlüyü belədir: Avstraliya, Kanada və Yeni Zelandiya.

Eyni zamanda, araşdırmanın ikinci hissəsində xoşbəxtlik və razılıq göstəricisini nəzərə almaqla ön yerləri Kanada, Meksika və Avstriya tutur.

Bütün bunlardan irəli gələrək, müəllimlər üçün ən yaxşı ingilisdilli ölkə hansıdır? Təəccüblü deyil ki, hər iki qiymətləndirmə meyarına əsasən Kanada üçlükdədir. Ondan sonra Avstraliya gəlir. Üçlüyü Singapur (əməkhaqqı, imkan və razılıq göstəricisinə görə 5-ci yerə çıxıb) tamamlayır.

Bu böyük rəsmi qısa hekayəsidir, amma real olaraq konkret ölkələr müəllimlərə nə təklif edirlər?

Araşdırmada iştirak edən 42 ölkənin göstəricilərini nəzərə almaqla, müəllimin ildə orta əməkhaqqı 30,258 dollardır.

Bütün illik əməkhaqqına nəzər salsaq görərik ki, kanadalı müəllimlər ən yüksək əməkhaqqı alırlar. Onların orta illik əməkhaqqı 70,331.06 ABŞ dollarıdır ki, bu da orta göstəricidən kifayət qədər yüksəkdir. Avstraliyalı müəllimlər ikinci yeri tuturlar. Onların əməkhaqqı təxminən 54,022 dollardır. Bu ölkənin qonşusu Yeni Zelandiya isə üçüncü yerdə qərarlaşıb. Yeni Zelandiya müəllimləri ildə təxminən 52,698 dollar əməkhaqqı alırlar.

Qeyd etmək lazımdır ki, illik əməkhaqqı yaşam keyfiyyətinin müzakirəsi zamanı nəzərə alınan yeganə faktor deyil. Burada məsələ bir də belə durur: konkret ölkədə müəllimin əməkhaqqı həmin ölkədəki orta əməkhaqqı ilə müqayisədə hansı səviyyədədir. Yəni müəllimin əməkhaqqının digər sahələrdən aşağı olmaması nəzərə alınmalıdır. Məsələn, Avropa ölkələrində – Portuqaliyada müəllimin əməkhaqqı milli orta göstəricidən 78 % yüksəkdir. Belə ki, Portuqaliyada vəziyyət 67 %-lik fərq olan Kanadadan daha yaxşıdır.

STATİSTİKA XİDMƏTİ: 2023-CÜ İLDƏ ELMI TƏDQIQATLAR ÜÇÜN GÖRÜLƏN İŞLƏRİN HƏCMİ 202,9 MİLYON LARI TƏŞKİL EDİB

Noyabrın 1-də Gürcüstan Milli Statistika Xidməti ali təhsil müəssisələri və elmi-tədqiqat müəssisələrinin araşdırmaları, tədqiqat işləri haqqında göstəricilər dərc edib. Araşdırma 2023-cü ili əhatə edir.

Statistika Xidmətinin məlumatına əsasən, 2023-cü ildə Gürcüstanda 63 müəssisə elmi araşdırma aparıb. Onlar tərəfindən il ərzində yerinə yetirilmiş işlərin ümumi həcmi 202,9 milyon lari təşkil edib. Bu isə 2022-ci ilin analoji göstəricisindən 18,7 % çoxdur.

Elmi-tədqiqat işlərində çalışanların sayı 0,8 faiz artaraq 15215 nəfər təşkil edib ki, onlardan 13114 nəfəri elmi işçidir. Tədqiqatçıların 54,4 %-ni qadınlar, 45,6 %-ni kişilər təşkil edib.

2023-cü ilin göstəricilərinə əsasən, tədqiqatçıların 68,8 %-i doktor və ya ona bərabər dərəcəyə, 28,4 %-i magistr və ya ona bərabər dərəcəyə, 2,8 %-i isə bakalavr və ya ona bərabər dərəcəyə sahib olmuş şəxslərdən ibarət olub.

Səhifədəki məlumatlar “edu.aris.ge”, “etaloni.ge” saytlarından götürülüb.

Gürcü dilindən tərcümə etdi Aynurə ƏLİYEVƏ

MÜHARİBƏ QƏHRƏMANLARI: DÜNƏN VƏ BU GÜN

Tarix bir fənn kimi mənim maraq dairəmə daxildir. Nəinki tarixi əsərləri, filmləri, tarixi araşdırmaları sevirəm, oxuyuram, hətta tarixçi kimi müşahidələr aparıram bəzən. Özüm üçün nəzəriyyələr də irəli sürürəm.

Hamımız tarixi bir mərhələnin şahidi olduq: XX əsrin sonu XXI əsrin əvvəllərini əhatə edən Birinci və İkinci Qarabağ müharibəsi. Mən bu müharibənin birinci hissəsində yeniyetmə, ikinci hissəsində yetkin – əsgər anası olacaq yaşda idim. Müharibənin birinci hissəsində yaşım, təcrübəm analiz edəcək, proqnoz verəcək yaş təcrübəsində olmasa da, ikinci hissədə tamamilə dərk edəcək, fikir yüyürdəcək yaşda idim. Hətta yaddaşımın xatirələri ilə müqayisəli düşündürdüm. Bütün bunlar yazacağım mövzuma giriş üçün idi.

Bugünkü gənclikdən fərqli olaraq biz – orta nəsil veteran babalar nağıllarını dinlədik. Onlara müqəddəs kimi baxardığımız. Hər 9 May – Qələbə Günü onların əfsanəvi qəhrəmanlığı gözümüz önündən kədr kimi keçirdi. Müharibəyə həsr olunmuş filmləri nəfəs çəkmədən seyr edirdik. İndiki müharibələr canlı yayımlanır, şəkil, video halında paylaşılır. Daha dəqiq gedişat izlənilir. Daha real olur. Bizim uşaqlıq

qəhrəmanlarımızın əksəriyyəti xəyalı idi və ya hadisələr şişirdilmiş idi, amma biz o qəhrəmanlara oxşamaq həvəsiylə yaşayırdıq. Bütün veteranlara da filmdəki, əsərlərdəki qəhrəmanlar kimi baxırdıq.

3-cü sinfin “Ana dili” dərslərində, kitabın sol səhifəsində partizan Zoya Kosmedemyanskayanın şəklini və ona həsr olunmuş şeiri bu günə kimi yadımdadır:

*Zoya asılan yerdə
Otlar elə yumşaqdır,
Günəş elə parlaqdır.
İnanmırsan bu yerdə
Bir qız asmış qansızlar.*

*Çiçəklər əkməmiş burda
Zoya yaşında qızlar! (M.Dilbazi)*

7-ci sinifdə “Ananın öyüdü” (S. Vurğun), 11-ci sinifdə “Ana və poçtalyon” (S.Rüstəm) və sair şeirləri bu günə kimi yadımdadır. Hər il Faşizm Üzərində Qələbə Günü qeyd edərdik. Rəhbər hakim dairələrdən biz uşaqlara qədər – hamımız veteran babalarımıza minnətdar olduğumuz deyərdik. Onlar da bu tədbirlərə qürurla gələrdilər. Yaxaları medalla dolu olardı. Elə istəyərdik o medallara əlimizlə toxunaq. Heç qoyardılar mı? O babalar o medalları əzizləyər, göz bəbəyi kimi qoruyardılar. Onlar qəhrəman kimi yaşadılar, öldülər. Onların ən böyük sərvətləri bir medalları idi, bir xatirələri, bir də vətən sevgisi. Onlar mədəniyyətimizin tükənən sərvəti idilər. Tükəndilər. Bu gün müharibəyə ən son

çağırışının 98 yaşı ola bilər, əgər yaşayırsa.

Proletar-fəhlə, kəndli hökumətində veteranın mütləq şəkildə nə mülkləri, nə güclü təminatları vardı, uzağı ZAZ-Zaparojets (Zapı) adlanan sadə, ucuz bir avtomobil verərdilər, o da əlillərə. Qalan heç bir sahədə, istisna halları nəzərə almasaq, elə bir fərqli maddi münasibət yox imiş. Məsələn, mənim babam 7 kəndin tabe olduğu sovetliyin sədri olmuşdu, o müharibədə olmamışdı. Qonşularda isə onlarla qara kağız saxlayan, itkini olan vardı. Heç eşitməmişdim kimsə deyirdi ki, filankəs burada ailəsinin içində idi, mənim balam, qardaşım, ərim gedib itkin düşdü, öldü...

Yəni xalq da, dövlət də düşünürdü ki, müharibəyə hər adam gedə bilməzdi, lazım olanı getməlidir, arxa cəbhədə də kömək lazımdır, fəhlə, işçi, ziyalı, kəndli qüvvəsi də lazımdır. Hər kəs öz işində yararlı olmalıdır. HƏR ŞEY CƏBHƏ ÜÇÜN, HƏR ŞEY QƏLƏBƏ ÜÇÜN!

Artıq Azərbaycan tarixinin ZƏFƏR şərbətini qürurla başına çəkir. Elə istərdim ki, mənim bu müqayisəmi anlayışla qarşılayalar. Mən də bir ana kimi o anaları lap dərinləndirirəm, o qazilərin hər yarısı üçün mənən sızıldayıram. Qarşılarında baş əyirəm! Azərbaycan dövlətinin heç bir yardım layihəsinə qarışmıram, sadəcə kənardan tamaşaçıyam. Bəzi dırnaqarası adamların qəhrəmanlarımızın adına ləkə gətirəcək “laqeydlik” oyunlarının yayılmasını istəməzdim. İnanıram ki, bu saxtalaşdırılmış yayımlardır.

Azərbaycanda kütləvi səfərbərlik olmadı. Müəyyən qüvvələri döyüşə yararlı insanlar idi, müəyyən hissə də könüllülər idi. Onların vətən sevgisi yox, vətənə xidməti bizdən bir bal yuxarıdır. Biz onsuz da onlar qarşısında özümüzü borclu hesab edirik. Nolar, onlar bunu özləri dilə gətirməsin kaş...

Vücudunda məzara alman qəlpəsi aparın babalarımız kimi qürurlu olmağımızı istərdim Azərbaycan qazisinin, onsuz da Azərbaycan dövləti öz qəhrəmanlarını təltif və təmin edir – Sovet hökumətindən dəfələrlə yüksək dərəcədə. Dövlətçilik əleyhinə olan bədxahlar zəif bəndlərdən istifadə etməklə mədəniyyəti çirkləndirir. Mən əminəm ki, Vətəni təmənnə ilə sevməz mənim qəhrəman əsgərlərim, çünki onlar Mübariz Tağıyevin çağırış səsiylə böyüdülər:

*Vətəni sevmək azdır,
Onu qorumaq gərək.
Vətənim demək azdır,
Vətənin olmaq gərək.*

Hərəmiş Vətənə bir cür yararlı oluruq, kimi hərbiylə, kimi təhsililə, kimi də qələmiylə. Bütün fədakarlıqların fəvqündə isə qürur dayanır. Veteran babaların yerində sinəsində döyünən ürəyin təpəri kimi.

Esmira ƏLƏKBƏRLİ

Marneuli rayonu Qaçaqan 2 sayılı ictimai məktəbin kimya-biologiya müəllimi

AVROPADA YAŞAYAN HƏMVƏTƏNLƏRİMİZ – QÖNÇƏ YUSİFOVA

Mən bu yazımı vətənimiz Gürcüstandan kənarda yaşayan həmvətənlərimizə həsr etmək istəyirəm. Bunun nə qədər vacib olduğunu, onların həyatının digərləri üçün örnək olduğunu, həmçinin belə insanların qürur mənbəyi olduqları səbəbindən onlar haqqında yazmağa qərar verdim. Vətənimizin hüduqlarından kənarda yaşayan və az sayda olan dəyərli insanlarımızın fəaliyyətləri, onların keçdikləri həyat yolu zəngin və mənalı olmaqla bərabər çoxşaxəli və rəngarəngdir. Belə ziyalılarımızdan biri Qonça Yusifova-Ağayevadır.

Qonça Yusifova 1976-cı ildə Bolnisi bələdiyyəsinin Həsənxocalı (indiki Xidiskuri) kəndində ziyalı ailəsində anadan olub. O, Həsənxocalı kəndində böyümüş və həmin kənddə natamam orta təhsil almışdır. Orta təhsilini Daşlıqullar (indiki Muxrana) kəndində davam etdirmişdir. Məktəbi yüksək nəticələrlə bitirdikdən sonra ali təhsilini Azərbaycan Dövlət Xarici Dillər

Universitetində davam etdirmişdir. Universitetə yüksək balla qəbul olan Qonça müəllim gələcək ixtisas kimi germanistika fakültəsini seçmişdir. Qonça müəllimin alman dilini seçməsi təsadüfi deyildir. Ona alman dilini sevdiren, bu dili uzun illər yüksək səviyyədə tədris edən anası Mərzziyə Rəhimova olmuşdur.

Mərzziyə müəllim Bolnisi bələdiyyəsinin az sayda olan, alman dilini gənclərə böyük sevgi və yüksək peşəkarlıqla tədris edən ziyalılarımızdandır. Mərzziyə müəllim Həsənxocalı və Daşlıqullar məktəblərində alman dilini tədris etdiyi dövrlərdə Gürcüstan Təhsil Nazirliyi tərəfindən, eləcə də yerli səviyyədə çox sayda mükafatlara və diplomlara layiq görülmüşdür. O, pedaqoji fəaliyyəti dövründə minlərlə gəncin təlim və tərbiyəsi istiqamətində çalışmış, alman dilini gənclərə sevdirə bildi. Yaşadığı bölgədə yerli əhalinin böyük sevgi və hörmətini qazanmış Mərzziyə müəllim sevilən və seçilən ziyalılarımızdandır. Onun yolunun davamçısı olan Qonça müəllim ailə ənənəsini davam etdirərək mənsub olduğu ziyalı ailəsinin və onu sevən insanların qürur mənbəyi olmağı bacarmışdır.

Azərbaycan Dövlət Xarici Dillər Universitetini bitirdikdən sonra vətənə qayıdan Qonça Yusifova vaxtı ilə təhsil aldığı Daşlıqullar orta məktəbində alman dili müəllimi kimi çalışmağa başlamışdır. Alman dilini peşəkar səviyyədə tədris edən Qonça müəllim çox keçmədən öz ixtisası

sahəsində yüksək dərəcəli müəllim adını almışdır.

Qonça müəllim şagirdlərində alman dilinə böyük sevgi və maraq yaratmağa nail ola bildi. Daşlıqullar orta məktəbində bir müddət çalışdıqdan sonra təhsilini davam etdirmək qərarına gələrək Almaniya getmiş və Avropanın nüfuzlu universitetlərindən olan RUB (Ruhr University Bochum) universitetinə qəbul olmuşdur. O, alman dilinin filologiyası ixtisası üzrə ikinci ali təhsil almışdır. Təhsilini başa vurduqdan sonra Almaniya yaşayıb işləməyə qərar verərək pedaqoji fəaliyyətə başlamışdır.

Universiteti müvəffəqiyyətlə bitirən Qonça müəllim peşəkar, savadlı kədr kimi artıq uzun illərdir ki, Almaniya alman dilini tədris edir. O, məktəblərdə və dil kurslarında alman dilini mükəmməl və bütün səviyyələrdə tədris edir. Seçdiyi ixtisas sahəsində öz biliklərini və peşəkarlığını artırmaq, tədris metodikasını mükəmməlləşdirməkdən yorulmur. Məhz bu səbəbdən üçüncü ali təhsil alman dilinin tədrisi metodikası üzrə almışdır.

Müəllimlik fəaliyyəti ilə yanaşı yaşadığı əyalətdə andlı tərəcəyə kimi fəaliyyət göstərir. Pedaqoji fəaliyyəti dövrlərində yaşayıb yaratdığı əyalətin dəyərli ziyalıları içərisində adı çəkilən Qonça müəllim bizim fəxr etdiyimiz və qürur duyduğumuz ziyalıdır. Pedaqoji fəaliyyəti ilə yanaşı

yaşadığı əyalətdə yaşayan və təhsil almaq istəyən gənclərimizə həmişə dəstək olmuşdur. Almaniya yaşadığı uzun illər ərzində bir çox insana yardım göstərmiş, onlara mədəni dəstək olmuşdur.

Qonça müəllimin gözəl ailəsi və övladları var. Vətəndən uzaqlarda yaşamaqlarına baxmayaraq mənsub olduğu xalqın mədəni dəyərlərini, milli mədəniyyətimizi, musiqimizi və ədəbiyyatımızı övladlarına aşılamış, onlara Azərbaycan və gürcü mədəniyyətini sevdirə bildi. Dəyərli ziyalılarımızdan olan və doğulduğu Bolnisi bələdiyyəsində böyük hörmət və sevgi qazanmış Qonça müəllim örnək olan şəxsiyyətlərdəndir.

Qonça Yusifovaya iş fəaliyyətində və şəxsi həyatında uğurlar arzulayıram!

Leyla YUSİFOVA

Vətəndaş təhsili fənni üzrə müəllim

İNTEQRASIYA, GÜRCÜ DİLİ VƏ GÜRCÜSTAN AZƏRBAYCANLISI

Keçən günlərdə feysbukda qarşılaşdığım bir paylaşımın irəliləməsi bu mövzu haqqında yazmağa qərar verdim. Deməli, paylaşılmış postun məzmunu təqribən belə idi: “Gürcülər deyirlər ki, etnik azlıqlar gürcü dilini bilmirlər. Öyrətdilər, bizni öyrənmədik? Universitetdə bir il öyrədirlər, ona da pul ödəyirik. Mən gürcü sektorunda oxuyurdum və dərstdən sonra anamın pulla tutduğu müəllimlərdən dərslər alaraq öyrəndim. Amma hamının bu cür imkanı olmur. İndi dərstdən evə getdikdə böyük onlayn olaraq təmənnəsiz gürcü dili keçirəm ki, heç olmasa müəyyən səviyyədə dil öyrənsinlər və ən azından həkimə gedərkən problemlərini izah edə bilsinlər” və sair.

Yeni tədris ilinin ilk həftəsində oxşar hadisələrlə mən də qarşılaşmışdım. Gürcülər mənim azərbaycanlı olduğumu öyrəndə soyuq münasibət göstərirdilər. Çünki dili bilmədiyimi düşünürdülər. Bəzi müəllimlər siyahıdan adı oxuduqdan sonra əlavə suallar verir, cavab aldıqdan sonra “əvvəlki illərdə də azərbaycanlı tələbələr olub, amma belə səlislə danışmırdılar və gürcü dilini bilmirik deyərək dərslər oxumurdular, ümidvaram ki, sən dərsləri də belə oxuyasan” deyirdilər. Dərslər danışmaq üçün əlimi qaldıranda onların bunu necə xoş qarşıladığını gözlərdəki ifadədən anlamaq olurdur. Uşaqlar zaman keçdikcə daha mülayim davranmağa başlayırdılar. Başda aqressiya sayığı bir halla qarşılaşsam da, sonradan işin rəngi dəyişməyə başlamışdı.

Yuxarıda qeyd etdiyim posta şərh bildirmək üçün həmin bölməyə daxil olduqda gözümlə gürcülərin sət cavabları sataşdı. Ümumilikdə mövzuya çox aqressiv yanaşaraq şərh yazmışdılar, necə ki, əvvəlcə universitetdə mənə bu cür yanaşmışdılar. Amma şərhərdə nə tam haqlı idilər, nə də tam haqsız. Əslində, bizdə də onlara qarşı buna oxşar aqressiv yanaşmalar mövcuddur. Sadəcə, bizdə şərh yazaraq hansısa bir mövzuya fikir bildirmək xüsusiyyəti

olmadığından bu aqressiya işığı üzüm görmür. Bu aqressiv yanaşmalar isə inteqrasiya oluna bilməməkdən qaynaqlanır.

Bu gün Gürcüstanda yaşayan azərbaycanlıların sayı rəsmi olaraq təxminən 200,000 nəfərdən çox göstərilir. Göstəricilərə əsasən bu, ölkə əhalisinin təxminən 6-7 %-ni təşkil edir və azərbaycanlılar Gürcüstanın ən böyük etnik azlıqlarından biridir. Lakin əhalinin sayının bu qədər çox olmasına baxmayaraq azərbaycanlılar və gürcülər arasında müəyyən “soyuqluq” nəzərə çarpır. Doğrudur, bəziləri düşüncülər ki, bu mentalitetdən, mədəni və dini müxtəliflikdən irəliləyir. Bu mövzuda onlar heç də haqsız deyillər. Amma uzun müddətdir eyni ərazini bölüşən bu iki millət arasında bu “məsafə” nisbətən daha artıqdır və anormal haldır. Yəni demək istədiyim uzun müddətdə bu ikisinin hələ də tam inteqrasiya ola bilməməsidir. Bilməyənlər üçün əvvəlcə inteqrasiya sözünün açıqlamasını qeyd etmək yerinə düşərdi.

İnteqrasiya fərqli etnik, mədəni və sosial qrupların, toplumların və ya xalqların bir arada yaşaması və qarşılıqlı əlaqədə olması prosesini ifadə edir. Bu proses fərqli cəmiyyətlərin və mədəniyyətlərin birləşməsi, bir-birini anlamaq və qarşılıqlı hörmətlə münasibət qurmaq məqsədini güdür. İnteqrasiya bəzən müxtəlif etnik qrupların və millətlərin sosial, iqtisadi və mədəni həyatda bərabər hüquqlara sahib olması və bu cəmiyyətə uyğunlaşması ilə əlaqələndirilir.

İlk baxışda insana elə gəlir ki, yuxarıda sadalanan hər bir xüsusiyyət bu iki xalq arasında mövcuddur, amma iş orasındadır ki, bu hal nə o qədər balanslı, nə də qarşılıqlıdır. Bəli, “sosial, iqtisadi və mədəni həyatda bərabər hüquqlara sahib olsaq da” bir-birimizin adət-ənənələri haqqında nə qədər məlumatlıyıq, bir-birimizi nə qədər anlayıb hörmət edirik məsələsi bir az şübhəlidir. Bunun səbəbi isə bəlkə də təcrid olunmuşumuz və ya təcrid olunmağa çalışmışımızdır. Təbii ki, bunu hər kəsə şamil etmirəm, amma yaşayış yerini dəyişmək istəyən bir azərbaycanlı və ya gürcü öz etnik qrupunun üstünlük təşkil etdiyi və kompakt yaşadığı regionlarda yaşamağa

üstünlük verirlər.

İnteqrasiya üçün təhsil, dil, iqtisadi əməkdaşlıq və sosial inklüzivlik lazımdır. Bu faktorlara diqqət yetirildikcə cəmiyyətlər arasında daha güclü və harmonik əlaqələr qurularaq inteqrasiya prosesi uğurla həyata keçirilə bilər. Lakin biz təcrid olunmuş həyat tərzi seçdikdə bunlardan məhrum oluruq. Arzuolunan əlaqələrin qurulması üçün bizə kommunikasiya lazımdır, hansı ki, biz ondan qaçırıq.

Hazırlıq kursunda oxuyarkən oradakı müəllimlərin bizim adət və ənənələrimizə necə dərinləndirən bələd olduqları məni heyretə gətirdi. Onlar yalnız ümumi adətləri deyil, hətta ayrı-ayrı bölgələrə xas olanları belə bizdən yaxşı bildirdilər. Həmçinin Tbilisidə doğulub böyümüş olan bir qrup yoldaşım, demək olar ki, gürcülərin bütün adət-ənənələri haqqında məlumatla sahib idi. Bunun təməli isə qarşılıqlı əlaqədən başqa bir şey deyil. Lakin bizlərə elə gəlir ki, bu əlaqə nəticəsində biz onlardan, onlar da bizlərdən yalnız mənfə cəhətlər götürəcəklər. Bəzi valideynlər düşüncülər ki, uşaqları onlardan siqaret çəkmək, narkotik vasitələrdən istifadə etmək kimi mənfə cəhətləri mənimsəyəcəklər (guya bu vərdişlər azərbaycanlı gənclər arasında yayılmayıb). Gürcüləri qorxudansa azərbaycanlıların dini problemləri və dini qruplaşmalarıdır.

Digər bir faktor isə dildir və bu, əsasən bizlərə aiddir. Dil inteqrasiyanın təməlidir desək heç də yanılmırıq. Xalqlar arasında ünsiyyətin asanlaşdırılması üçün onlar arasında müəyyən dərəcədə dil mübadiləsi olmalı, hər iki tərəf bir-birinin dilini öyrənməlidir. Gürcüstanın azərbaycanlı icması arasında gürcü dilini öyrənmək bir qədər “məhdud” olub. Son illərdə, xüsusilə gənclər arasında, Gürcüstanın mədəni və siyasi həyatında fəal iştirak üçün gürcü dilinə marağın artmasına, dövlət proqramları və məktəblərdə gürcü dilinin tədris olunmasına baxmayaraq, bizlərdə gürcü dilinə marağ hələ də tam olaraq istənilən səviyyədə deyil. Bunun səbəbi həm məktəblərdə gürcü dilinin yüksək səviyyədə keçilməməsi, həm də bəzilərimizin ona laqeyd yanaşmışımızdır.

Bəzilərimizdə belə bir düşüncə mövcudur ki, gürcü dili Gürcüstandan başqa heç bir yerdə “keçmir”. Bu cür fikirləşən şəxslər rus dilinə daha çox üstünlük verərək övladlarını rusdilli məktəblərə qoyurlar. Mən demirəm rus dilini öyrənməsinlər. Təbii ki, bir dil bir insan deməkdir ifadəsi mənim üçün də qəbul ediləndir. Sadəcə qaribə olan dövlət dilindən daha çox ikinci dərəcəli sayılan bir dilə bu qədər üstünlük verilməsidir. Bizim öhdəliyimiz, təbii ki, öz dilimizi – Azərbaycan dilini öyrənməyimiz, sevib-qorumağımız olmalıdır. Amma gərək yaşadığımız ölkənin dövlət dilini də öyrənək. Sonrası öz işimizdir, hansı dilləri istəsək oxuyub öyrənərik. İş orasındadır ki, dil də yalnız qaydaları, sözləri öyrənməklə olur, gərək kiminləsə ünsiyyət qurasan, həmin dildə danışsan, öyrəndiklərdən və bildiklərdən istifadə edəsən. Bizdə məhz bu çatışmır. O qədər insan tanıyıram, hansılar ki, müəyyən səviyyədə gürcü dilini bilmələrinə baxmayaraq hər hansı bir gürcü ilə danışanda rus dilinə daha çox üstünlük verirlər. İş belə olanda gürcülərin bəzi mövzularda haqlı olduqlarını deyə bilərəm. Amma dəqiq olan bir məsələ var ki, insanlar bir-birinin həyat tərzi, mədəniyyətini, dilini öyrəndikcə bir-birlərinə olan düşüncələri dəyişir. Ona görə də istər azərbaycanlı olsun, istər gürcü, əvvəlcə bu imkanları bir-birlərinə verməli, sonra çatışmayan cəhətlərə sət yanaşaraq tənqidə əl atmalıdırlar.

Çiyab OSMANOVA

Tbilisi Dövlət Universitetinin sosial və siyasi elmlər fakültəsinin 1-ci kurs tələbəsi

“ÖNƏMSİZ ŞEYLƏR”

İnsan günü-gündən elə şeylərlə qarşılaşır ki, hər dəfəsində gerçək həyatla yenidən tanış olmuş, həyatın əsas üzünü indi görmüş kimi hiss edir. Siz də təsdiq edərsiniz ki, bəzi tanışlıqlar olduqca sarsıdıcı olur. Bir də bu tanışlıqların anıdan baş verməsi tamam başqa məsələdir. İndi danışacağım da belə tanışlıqlardan biridir.

Evdə idim, biri zəng edib çağırırdı ki, kömək lazımdır, bizə gəl. Getdim. Dedilər ki, sənədlər, kağızlar var, lazımlı olanlarla lazımsız olanları ayırmaq lazımdır. Sıra ölmüş birinə aid

olan sənədlərə gələndə qədər hər şey öz qaydasınca gedirdi. Attestat, doğum, evlilik şəhadətnaməsi, diplom, SSRİ dövrünün məşhur “qramotaları” və daha neçə-neçə nə yazıldığı tam anlaşılmayan sənəd. Attestatını vərəqlədim: fizika – 4, astronomiya – 4, riyaziyyat – 5, biologiya – 2...

O an ağıma bir vaxtlar bu insan üçün bu rəqəmlərin nə qədər önəm daşdığı gəldi. Hər 5 rəqəmini görəndə sevinəcəyi, 2-ni görəndə nə qədər kədərlənə biləcəyi gəldi gözümlün önünə. Gözümlü açanda isə o sevincin, kədərin zibil qutusundan mənə baxdığını gördüm. Artıq nə 5 sevindirmirdi adamı, nə də 2 kədərləndirmirdi heç kimi...

Sonra əlimə bir dəftər keçdi. Çiçəklərlə, şəkillərlə, şeirlərlə dolu incə bir dəftər. Üzümə kiçik bir təbəssüm yarandı, maraqla vərəqləməyə başladım. Hər səhifəsində iki-üç sətir şeir var idi. Heç bir hiss əskik deyildi bu dəftərdə. Dostluğa, sevgiyə, vətənə, ayrılığa və ümidə yer verilmişdi. Ən gözəl yerində isə sevdiyi insanların adı yazılmışdı – böyük ulduzların çində. Sahibi sağ ikən, önəmli bir dəftər olduğu bəlli idi...

Mən bu fikrə dalmışkən adlar birdən-birə gözümlün önündə bulanıqlaşdı. Başımı qaldıranda isə dəftər artıq başqasının əlində idi. Mənim bayaqdan sizə heyranlıqla tərif etdiyim dəftəri o, dörd parçaya ayıraraq zibil qutusuna atmışdı. Ən ağır tərəfi isə bunu edəninin adının dəftərdə xüsusi diqqətlə qeyd olunması idi. Bu hərəkətinin səbəbi evdə “lazımsız şeylər” üçün yer olmaması idi. Maraqlı olan isə dəli kimi axtardıqladı kağız parçasının da, bu dəftərin də eyni insana aid olması idi. Belə

başda düşdüm ki, bu dəftəri axtarılan kağız parçasından daha önəmsiz edən şey maddi qiymətində idi. Səhv etmirsə, axtarılan sənəd hansısa bir torpaq sahəsinə aid idi. Satmaq istəyirdilər, ona görə də bu sənədin tapılması mütləq idi.

Doğum şəhadətnaməsi və pasportunu tapmışdıq, amma axtardığımız sənədi tapa bilmirdik. Sənədi tapmaq şansı azaldıqca başladılar ölümlün arxasından danışmağa: “Sağ olanda nəyi düzgün etmişdi, nəyi bacara bilməmişdi ki, indi də asanlıqla tapa bilək o sənədi. Bəlkə də sağ olanda itirmişdi, bacarıqsız birindən nə gözləmək olardı...”

Arasından bir gün keçdi, həmin insan kövrək və hirsli halda bizə gəldi. Peşman olduğu görünürdü. Dedim yəqin o gün dediyim sözlər ona təsir edib.

“Səhər zibili atırdım, kağız-kuğuzun arasında torpaq sahəsinin ölçüsü yazılan bir sənəd gözümlə dəydi. Tez çıxartmağa çalışdım, amma birçə sahənin yazıldığı yer qalmışdı, qalan hissəsi yanmışdı. Sən demə axtardığımız sənəd o gün üstündə mənimlə dalaşdığın şeir dəftərinin arasında imiş. Kaş yaxşı baxsaydım arasına”, – dedi və getdi...

Peşman olduğunu düşünməkdə haqlı idim, amma peşmançılığının səbəbində yanılmışdım. Düzdür, o, sənədin dəftərin arasında olduğunu görə bilmədiyi üçün pis olmuşdu. Ancaq tək görə bilmədiyi şey o deyildi, adının o dəftərin ən önəmli yerində olduğunu da öyrənə bilməyəcəkdə heç vaxt. Mən bunu ona sonra da deyə bilərəm, amma öyrənməyə haqqı olduğunu düşünmədim, nə də öyrənməsinin bir şeyi dəyişəcəyini...

İnsanın var olmağı da, yox olmağı da çox təbiidir, amma bir insanın var olmamasına yox olması, yox edilməsi ağıla sığmazdır. Bir vaxtlar yaşadığın, sahib olduğun evdə sənə bir qarış yerin olmaması nə qədər acıdır.

İndi öz-özümə cavabımı bilmədiyim suallar verirəm: Görəsən bu olacaqları bilsəydi yenə də yazardımı o sətirləri? Hisslərinin ondan daha tez torpağa qarışacağını ağılına gətirərdimi?..

Xatirələrin ölməsi ölümdən daha ağır imiş...

Hürnisə ƏHMƏDOVA

Tbilisi Dövlət Universitetinin kimya fakültəsinin 2-ci kurs tələbəsi

AĞA MƏHƏMMƏD ŞAH QACARIN TİFLİS ŞƏHƏRİNƏ HÜCUMU

ALEKSANDRE ORBELIANI

(əvvəli ötən sayda)

Ağa Məhəmməd şah Qacarı Tiflis şəhərinə hücumunu 1844-cü ildə təsvir etdim və sonra çar Georginin oğlu şahzadə Teymurazın əsərini, Ağa Məhəmməd şah Qacarı Tiflisə hücumunu tapdım. Oxudum və təəccübləndim. Belə ki, onun və mənim təsvirimdə cüzi oxşarlıq belə yox idi. Şahzadə Teymurazın yazdığına görə, elə nizam-intizamlı və o qədər qoşunla Ağa Məhəmməd şah Qacar gəlirdisə, nə qədər var idisə ondan çox qoşunu olsa da, hər halda Tiflis yaxınlığında istehkamlarda heç nə edə bilməzdilər və əminəm ki, qızılbaşlar məğlub olunmuş halda geri qayıdacaqdılar. Halbuki burada Ağa Məhəmməd şah Qacarı təsvirində nələrin baş verdiyi hər şey daha aydın görünür. O rəhmətliyin oğlu şahzadə Teymuraz həmin qorxunc və dəhşətli hadisələrin şahidi olub və nədən hər şeyi düzgün təsvir etməyib, hər şeyi düzgün yazmayıb. Dəyişdirilmişə və üstü örtülmüşə nisbətən daha yaxşı olmazdımı. Nə idi onu narahat edən?

Şahzadə İvane (o da çar Georginin oğludur) çox zəhmətsevər idi. Şahzadə Teymuraz isə həmin hadisələri təsvir etməkdən çəkinib, o, bir neçələrinə necə dağ çəkməli olduğunu bildirdi, yenə eləcə həmin hadisələri bir kənara atıb. Bəlkə xəlvətdə itib-batsın deyə düşünüb. Vicdan qarşısında o da günahkardır! Şahzadə Teymuraz Gürcüstanın acılarının o dəhşətli zamanında yalanları yazmaq əvəzinə hər şeyi yazmalı idi.

Mən bu girişdə bunu ona görə yazmıram ki, öz dediklərimi təsdiqləyim. Ona görə yazıram ki, şahzadə Teymurazdan inciyirəm. O, gizlətmədən hər şeyi düzgün yazmalı idi. Başqa boyalar vermək əvəzinə hər şeyi düz yazmalı idi, çünki o hadisələrin iştirakçısı olub.

Doğrudur, şahzadə Teymuraz Ağa Məhəmməd şah Qacarı gəlişi hadisələrinin içində deyildi, amma necə ola bilərdi ki, o hadisələri yazan və çar sarayının oğlu həqiqətən də hər şeyi bilmirdi? Görünür şəxsi səbəblər üzündən həmin hadisələri ört-bastır etmək istəyib: İstəmirəm o xəbərlərdən kimsə hali olsun, bizimkilərə çox pis sözlər deyilə bilər, – deyə düşünüb. Elə bundan çəkinərək dəyişdirilib. Belə ki, bu qəbildən olan bütün olaylar düz və bəzək-düzəksiz yazılmalıdır.

Birincisi. Şahzadə Teymurazın atası şahzadə Giorgi də mənim dayım (sonralar çar), evimizin dirəyi idi. Bacısını, mənim anamı atamla evləndirib, lakin bəs niyə yalan danışmış? Həmin vaxtlar o Siqnağidə idi və o qədər toplanan qoşunu, ən yaxşı gürcüləri, bəzilərinə ki, azad etdilər, daha lazım gəlmir, dağılışın evlərinizə dedilər. Axı, bu ona ağır gəlirdi – atası olduğundan düzünü demək. Mən çar Georgini təqsirləndirmirəm, mən onu aldadanları, demək olar ki, ondan soruşmayanları təqsirləndirirəm. O, ürəyi açıq, həm də xəstə idi və özlərinin istədikləri kimi, onun adı ilə hərəkət edirdilər. Onların adı elə burada çəkiləcək.

İkincisi. Bəs orada şahzadə Georginin yanında o kim idi, Çar İrakli tərəfindən xəyanətçilikə görə dili gödək edilmişdi. Ağa Məhəmməd şah Qacar gələndən sonra şahzadə David ilə görüşüb onun yanına getdi, saqqalını tutub özündən çıxaraq ona

dedi: “Məgər sən mənim atamı aldadıb, Gürcüstanı dağıtdırmamısanmı? Bu saqqalını itlər murdarlasın”. Bu xoşagəlməz duyğunu ürəyinə saldı, lakin tezəcə də ötüb keçdi. Həmin Davidin də əlindən bir şey gəlmirdi və... Hirsələnəndə haqq-nahaq işləri bir-birinə qarışdırırdı. Ürəyinə salandan sonra öz atası çar Georginin adını pis hallandırmağa başlayırdı.

Üçüncüsü. Şahzadə Teymuraz, o özünün anasının qardaşı tavad Revaz Andronikaşvilinin o qədər xəyanətini niyə gizlədir, necə altdan-altdan şahzadə Georgini aldadırdı, çar İraklinin müqaviməti və başqa şeylər barədə. (Çar İraklinin xilas edici qoşununu o Revaz şahzadə Georgiyə göndərtmədi: Ağa Məhəmməd şah Qacar iki yüz min nəfərlə Gürcüstana gəlir və belə bir xəbər yayılır ki, çar İrakli də çıxıb getmək niyyətindədir. Bu cür hərəkətləri

etməklə satılmış ermənilər tərəfindən görülmüş işlərdə onu aldadırdı. Çar İrakli tərəfindən üç dəfə şahzadə Georginin yanına göndərilən adam “Təcili qoşunla mənə kömək et, Ağa Məhəmməd şah Qacar bura yaxınlaşır. O, üçüncü heç birini şahzadə Georgini görmək üçün buraxmadı. O səbəbdən ki, şahzadə Giorgi xəstədir”, – deyib. Bu təsvirdə də oxunur ki, tavad Abel Andronikaşvilini çar İrakli göndərdi. Bir sözlə, Andronikaşvili o dərəcədə hiyləgərlik etdi ki, şahzadə Georgini də Siqnağidən çıxartdırdı və yuxarı Kaxetiyyə yolladı. Elə ki, onu yola saldı, özü onu məhv etmək üçün çar İrakli tərəfə gəldi. Ağa Məhəmməd şah Qacarı təsvirində onun nə etdikləri və başqa olaylar da vardır. Onun xəyanətçilikləri çoxdur). Belə ki, şahzadə David öz dayısı Revazın ən iyrenc sözlərlə mənaviyyətini pozurdu – öz babası çar İrakliyə xəyanətinə görə. Əvvəlcə şahzadə Giorgi Revazın bacısı ilə və ondan sonra tavad Gogia (Georgi) Sisişvilinin bacısı ilə evlənmişdir. Şahzadə David ona əlavə ad qoymuşdu: Xata Gogia. Gürcüstanın başına bir çox xəta (bəlalar) açdığı üçün onu belə adlandırmışdır.

Və dördüncüsü. Şahzadə Teymurazın əmisi (həmçinin mənim) şahzadə Yulon Kartlidə oturub bütün Kartlini ki idarə edirdi (Çox sülhsevər, xeyirxah və hədsiz dərəcədə mömin idi ki, bunların da çoxu ölkəyə ziyan vurur) – Muxranlıqdan Ksaniyyə və o yana, Kürün o tay-bu tayını. Niyə on min döyüşçünü öz atası çar İrakliyə göndərmədi? Asanlıqla edə bilərdi. Bu barədə nə deyək? O Kartlidə elə Tanrı düşmənləri var idi ki, nəinki qoşunu, bütün Kartli camaatını hiyləgərcəsinə çıxartdılar və qala ətrafı meşələrdə sığındırdılar. Elə ki, şahzadələr Almasxan (Vaxtanq), David və İvane, eləcə də İvane Muxranbatono və yenə başqaları gəldi adamlar şahzadə Yulonun gəlməyinə nail oldular. Məgər o, çar İrakli ilə birlikdə Vətən uğrunda qan tökəcək süvariləri tapa bilməzdimi? Nə edə bilərdi, dua kitabçasından uzaqlaşa bilmirdi, əlində tutub dua edirdi, bu onun işi idi. “Möhkəm ol, güclən” – bunu isə yadımdan çıxarmışdı.

(davamı növbəti sayda)

Gürcü dilindən tərcümə edən:
Mirzə MƏMMƏDOĞLU

15 NOYABR
2024-CÜ İL
№ 19 (214)

Yeni YOL

Qəzet 17 iyun 2015-ci il tarixindən nəşr olunur.

GÜRCÜSTANIN VALYUTA EHTİYATLARI AZALIB

Məlumatla görə, cari ilin yanvar-sentyabr aylarında Gürcüstanın valyuta ehtiyatları 924,7 milyon dollar azalıb. 2023-cü ilin avqust ayının 31-də Gürcüstanın beynəlxalq ehtiyatları tarixi maksimuma yüksəlib və 5 436,8 milyon dollar təşkil edib. Ölkənin valyuta ehtiyatları 2023-cü ildə 101,5 milyon dollar, 2022-ci ildə isə 628,1 milyon dollar artıb.

Gürcüstanın xarici valyutaya çevrilmiş beynəlxalq ehtiyatları Milli Bankın ehtiyatlarının əsas hissəsini təşkil edir və 3,0 milyard dollardır.

Onların strukturuna qiymətli kağızlarda yerləşdirilmiş vəsaitlər (2,0 milyard dollar) və xarici bankların və BVF-nin hesablarında saxlanılan valyuta (960,5 milyon dollar) daxildir. Bundan əlavə, Milli Bankın ehtiyatlarına xüsusi borclanma obyektlərində (SDR) yerləşdirilən vəsaitlər daxildir – 465,2 milyon dollar, BVF-də ehtiyat mövqeyi isə 29 min dollardır. Qızıl olan vəsait 627,4 milyon lari təşkil edib.

Valyuta ehtiyatlarının strukturunda digər aktivlərin dəyəri isə mənfə 2,4 milyon dollar təşkil edir.

2024-cü ilin on ayın-
da Gürcüstanın
valyuta ehtiyatları
1,4 milyard dollardan çox azalıb. Oktyabrın 31-nə olan məlumata görə, ölkənin valyuta ehtiyatları 4,1 milyard dollar təşkil edib, bu da 2022-ci ilin iyun ayından bəri ən aşağı göstəricidir.

Bu barədə məlumat Gürcüstan Milli Bankının hesabatında əksini tapıb. Məlumatla əsasən, təkcə oktyabr ayında valyuta ehtiyatları 627,5 milyon dollar azalıb.

Analitiklərin fikrincə, azalma Milli Bankın valyuta bazarındakı əməliyyatları, eyni zamanda, auksionda 382,1 milyon dolların satışı ilə əlaqədardır.

GÜRCÜSTANIN XARİCİ TİCARƏT DÖVRIYYƏSİ ARTIB

ilə müqayisədə 5,5 faiz artaraq 19 milyard dollar olub. Bu barədə Gürcüstan Milli Statistika Xidməti məlumat yayıb.

Məlumatla əsasən, hesabat dövründə ölkə 13,6 milyard dollar dəyərində mal idxal edib ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 5 faiz çoxdur. İxracın həcmi isə müvafiq olaraq 7,4 faiz artaraq 5,5 milyard dollar təşkil edib.

Bununla yanaşı, Gürcüstanın xarici ticarətində 8,1 milyard dollar həcmində mənfə saldo yaranıb ki, bu da ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 3 faiz çoxdur.

2024-cü ilin yanvar-oktyabr ayları ərzində Gürcüstanın xarici ticarət dövriyyəsi 2023-cü ilin eyni dövrü

GÜRCÜSTANDA ƏHALİNİN SİYAHİYAALINMASINA BAŞLANILIB

Oktyabrın 14-dən etibarən Gürcüstanda əhəlinin ümumi siyahıyaalınmasına başlanılıb. Proses dekabrın 19-dək davam edəcək. Bu barədə Milli Statistika Xidməti məlumat yayıb.

Məlumatla görə, proses müasir texnologiyalardan istifadə edilməklə aparılacaq. Milli Statistika Xidmətinin əməkdaşları əhəli ilə müsahibələr aparacaq, elektron planşetlərdən istifadə etməklə məlumat toplayacaq. Əhəli noyabrın 24-dək statistika xidmətinin internet saytında elektron sorğu anketlərini müstəqil şəkildə doldura biləcəklər.

Siyahıyaalma təkcə Gürcüstan vətəndaşlarını deyil, həm də əcnəbiləri və vətəndaşlığı olmayan şəxsləri əhatə edəcək.

Qeyd edək ki, əhəlinin siyahıyaalınması Gürcüstanda hər 10 ildən bir keçirilir.

2014-cü ildə aparılan son siyahıyaalmaya əsasən, Gürcüstanın əhəli 3 milyon 713 min 804 nəfər olub. Onların 3 milyon 224 min 564-ü gürcü, 233 min 24-ü azərbaycanlı, 168 min 102-si erməni və 14 min 385-i rusdur. Bunlar Gürcüstanın ən böyük etnik qruplarıdır.

Siyahıyaalınma ilə bağlı ilk məlumat 2025-ci ilin iyununda dərc olunacaq.

GÜRCÜSTANDAN DEPORTASIYA EDİLƏN QEYRİ-QANUNİ MİQRANTLARIN SAYI ARTIB

2024-cü ildə Gürcüstandan deportasiya edilən qeyri-qanuni miqrantların sayı öncəki illə müqayisədə 26 % artıb. Bu barədə ölkənin Daxili İşlər Nazirliyinin mətbuat xidməti məlumat yayıb.

“2024-cü ilin oktyabr ayına olan məlumata görə, 384 əcnəbi vətəndaşın ölkədən məcburi çıxarılması barədə qərar qəbul edilib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 26 % çoxdur”, – məlumatda deyilir.

Çıxarılma prosesi başlandıqdan sonra könüllü şəkildə ölkəni tərk etməyə razılıq verən əcnəbilərin sayı da artıb. Yanvar-oktyabr aylarında Gürcüstanı 323 nəfər tərk edib ki, bu da ötən ilin tam göstəricisinin 60,7 %-ni təşkil edir.

Təkcə oktyabrda Gürcüstan Miqrasiya Departamenti ölkədə qanuni əsas olmadan qalan 60 əcnəbini Gürcüstandan çıxarmaq barədə qərar qəbul edib.

Gürcüstan DİN-in statistikasına görə, 2023-cü ildə 190, 2022-ci ildə isə 165 əcnəbi Gürcüstandan icbari qaydada çıxarılıb. Nazirlikdən gələcəkdə qeyri-qanuni miqrantlara nəzarətin daha da sərtləşdiriləcəyini vurğulanıb.

Təsisçi:
“Gürcüstan Gənclərinə Yardım
və Maarifləndirmə Təşkilatı”

Redaktor:
Azər MUSAOĞLU
Yayım direktoru:
Hacı BƏKİROĞLU
Qrafik dizayn:
Elsevər ƏHMƏDOV

ÜNVAN: Rustavi şəh., Şartava küç. 12 b
TEL: (+995) 555 96 18 68
599 54 12 92
İMEYL: yeni yol qəzeti@gmail.com

Yazılar yalnız elektron variantda qəbul edilir və onlara rəy verilmir. Müəlliflə redaksiyanın mövqeyi müxtəlif ola bilər. Qəzet hələlik ictimai əsaslarla yayımlanır və pulsuz paylanır. Qəzetdə müxtəlif informasiya agentliklərinin xəbərlərindən də istifadə olunur.